

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Απάντηση στις προκλήσεις - Θέσεις για τα μεγάλα μέτωπα μιας κυβερνητικής πολιτικής

Επίμετρο I: Η πρόκληση του μέλλοντος για τη Θεσσαλονίκη

Επίμετρο I: Η πρόκληση του μέλλοντος για τη Θεσσαλονίκη

Σχολιάστε το Εκτυπώστε το

Μέγεθος γραμματοσειράς: A A

1. Η χειραφέτηση της Θεσσαλονίκης

Η Θεσσαλονίκη δεν έχει ανάγκη από βαλκανικούς μύθους, αλλά από ένα συγκροτημένο και ταυτόχρονα ρεαλιστικό και διορατικό σχέδιο ανάπτυξης, που αξιοποιεί τα υφιστάμενα και δημιουργεί νέα συγκριτικά πλεονεκτήματα, ανοίγει πεδία επενδύσεων σε διεθνώς ανταγωνιστικούς τομείς της οικονομίας και κυρίως δημιουργεί νέα κοινά πεδία απασχόλησης.

Ας καταγράψουμε ψύχραιμα τα δεδομένα:

- Η Θεσσαλονίκη δεν είναι πρωτεύουσα και άρα δεν προσφέρει δυνατότητες άμεσης πρόσβασης στον κρατικό μηχανισμό που παίζει πάντοτε καθοριστικό ρόλο σε αναπτυξιακού χαρακτήρα αποφάσεις και διαδικασίες.
- Το ίδιο ισχύει και για τα κέντρα λήψης αποφάσεων των μεγάλων και κρίσιμων φορέων του ιδιωτικού τομέα και κυρίως του τραπεζικού συστήματος. Όλες οι καθοριστικές πολιτικές και χρηματοοικονομικές αποφάσεις λαμβάνονται στην Αθήνα. Όσο και αν αυτό μπορεί να περιοριστεί σε σχέση με το κράτος μέσα από την ενίσχυση της αποκέντρωσης και της αυτοδιοίκησης, το ίδιο δεν είναι καθόλου εύκολο να συμβεί στον ιδιωτικό τομέα, στον οποίο η συγκέντρωση των αποφάσεων βαίνει αυξανόμενη σε διεθνές επίπεδο.
- Εξίσου μεγάλο αναπτυξιακό πρόβλημα της Θεσσαλονίκης είναι το έλλειμμα απευθείας συγκοινωνιακών συνδέσεων κυρίως αεροπορικών. Πρόκειται συνεπώς για ένα σύνθετο ζήτημα αφενός πολιτικών και χρηματοοικονομικών θεσμών, αφετέρου δε υποδομών.
- Από την άλλη πλευρά η Θεσσαλονίκη έχει το μεγάλο πλεονέκτημα της σχέσης με τη θάλασσα και του λιμένα της, διαθέτει την αδιαμφισβήτητη –ευτυχώς– γεωγραφική της εγγύτητα με τις γύρω βαλκανικές χώρες, έχει το ιδεώδες ακόμη πληθυσμιακό μέγεθος που μπορεί, υπό όρους και προϋποθέσεις, να προσφέρει οικονομικές και επενδυτικές ευκαιρίες και σημαντική τοπική αγορά και ποιότητα ζωής, έχει έντονο πανεπιστημιακό χαρακτήρα, ενώ η αναγκαστική απόσταση της από τα κέντρα των κρατικών αποφάσεων την έχει «εκπαιδέσει» ως πόλη της ιδιωτικής οικονομίας και όχι ως κέντρο παρασιτικών δραστηριοτήτων του δημόσιου τομέα.

Όλα αυτά δεν αρκεί όμως να καταγράφονται. Πρέπει να μετασχηματίζονται σε μοντέλο ανάπτυξης. Το ερώτημα συνεπώς είναι **ποιος θα συναρθρώσει και θα προωθήσει το μοντέλο αυτό**. Το μείζον, με άλλα λόγια, πρόβλημα της Θεσσαλονίκης είναι πολιτικό. **Είναι το ζήτημα της χειραφέτησής της**, ανεξάρτητα από το θεσμικό σχήμα, ανεξάρτητα δηλαδή από το βαθμό θεσμικής αποκέντρωσης και από την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων και την οργανωτική μορφή της αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού. **Η χειραφέτηση της Θεσσαλονίκης είναι κυρίως πρόβλημα συλλογικής αυτοσυνειδησίας, πρόβλημα της κοινωνίας των πολιτών και της τοπικής οικονομίας και λιγότερο πρόβλημα θεσμικό και νομοθετικό.**

Η αρχή πρέπει να γίνει από την **συνολική επαναξιολόγηση του προγράμματος** έργων και υποδομών της πόλης, που πρέπει να καταταγούν με βάση μία διαφορετική τυπολογία:

α. Όλες οι **συγκοινωνιακές υποδομές που αφορούν την ποιότητα ζωής των κατοίκων της πόλης** (μετρό, υποθαλάσσια αρτηρία, χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων), μαζί με τους **χώρους παροχής κοινωνικών υπηρεσιών** (υγεία, πρόνοια, ναρκωτικά κλπ.) και **αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων** στις

γειτονίες, έχουν αναμφίβολα μεγάλη σημασία. Βοηθούν όμως μόνον έμμεσα στην συγκρότηση του μοντέλου ανάπτυξης της πόλης, παρότι ιδίως στη φάση της πραγματοποίηση τους βοηθούν στην κίνηση της αγοράς και δημιουργούν θέσεις εργασίας στον κατασκευαστικό τομέα.

β. Αντιθέτως, **οι συγκοινωνιακές υποδομές που αφορούν την μείωση των αποστάσεων από άλλες πόλεις και περιοχές της Ελλάδας και του εξωτερικού** (αεροδρόμιο, λιμάνι, Εγνατία Οδός, ΠΑΘΕ, σιδηροδρομικό δίκτυο), όπως και οι **ενεργειακές υποδομές** (αγωγοί πετρελαίου και φυσικού αερίου), ασκούν πολύ πιο άμεση επιρροή στο μοντέλο ανάπτυξης καθώς διευρύνουν τα ίδια τα όρια της οικονομικής ζώνης Θεσσαλονίκης και ισχυροποιούν τη θέση της ως οικονομικού κέντρου.

γ. Το ίδιο κατά μείζονα λόγο ισχύει ως προς τις **πιο «ήπιες» υποδομές που αφορούν ευθέως την δυνατότητα της Θεσσαλονίκης να εγγραφεί στον ευρωπαϊκό χάρτη των μεταβιομηχανικών πλεονεκτημάτων**: Ψηφιακές υποδομές, ευρυζωνικά δίκτυα, γρήγορη και φθηνή σύνδεση με το Διαδίκτυο, Διεθνές Πανεπιστήμιο, Κέντρο διαπανεπιστημιακής συνεργασίας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, της Μεσογείου και της Μ.Θάλασσας, ΕΚΕΤΑ, ζώνη καινοτομίας, εκθεσιακές και συνεδριακές υποδομές, ολοκλήρωση και αξιοποίηση των υφιστάμενων πολιτισμικών και αθλητικών υποδομών, δημιουργία κέντρου διεθνούς εμπορικής διαίτησας και παροχής διεθνών νομικών, χρηματοοικονομικών και ελεγκτικών υπηρεσιών κ.ο.κ. Στην τρίτη αυτή κατηγορία οι αντίστοιχες λειτουργίες είναι βεβαίως πιο κρίσιμες από τις κατά κυριολεξία υποδομές. Οι δε δυνατότητες χρηματοδότησης και προώθησης των έργων και κυρίως των λειτουργιών αυτών μέσα από πρωτοβουλίες ελεγχόμενες από την ίδια την Θεσσαλονίκη και τους ανθρώπους της, είναι πολύ μεγαλύτερες.

Η συγκεντρωτική λογική του λεγόμενου «αθηνοκεντρικού κράτους» είναι μία πραγματικότητα που καταπιέζει τη Θεσσαλονίκη από το 1917, δηλαδή από την εποχή της μεγάλης πυρκαγιάς που σηματοδότησε και την αλλαγή των ρυθμών πληθυσμιακής και οικονομικής ανάπτυξης της Αθήνας σε σχέση με τη Θεσσαλονίκη.

Στις ημέρες μας όμως δεν αρκεί ο εύκολος λαϊκιστικός τοπικισμός, που αρκείται στις καταγγελίες και τις διαμαρτυρίες. Το παράδειγμα της τύχης της πρότασης μου για την διοργάνωση της EXPO 2008 είναι χαρακτηριστικό. Ελπίζω κάποτε να γίνει μάθημα, αν και δεν έχω δει κάτι τέτοιο έως τώρα, παρότι πλησιάζει η επέτειος των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης (1912-2012).

Χρειάζονται συνεπώς συγκροτημένες προτάσεις και εξίσου συγκροτημένες και απτές πρωτοβουλίες προώθησης των προτάσεων αυτών, μέσα από μία μεγάλη «Αναπτυξιακή, Κοινωνική και Πολιτική Συμμαχία της Θεσσαλονίκης», μία συμμαχία με τη συμμετοχή των παραγωγικών φορέων, των κοινωνικών εταίρων, της αυτοδιοίκησης, των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των ερευνητικών κέντρων, των πολιτικών εκπροσώπων, των διανοουμένων, των εκπροσώπων του τύπου, των δυναμικών πολιτών της Θεσσαλονίκης. Μια συμμαχία σχεδιασμού και δημιουργίας και όχι γκρίνιας και διαμαρτυρίας.

Αυτή είναι η μόνιμη πρόταση μου προς τους Θεσσαλονικείς. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι ακόμη και ο Απόστολος Παύλος χρειάστηκε δύο επιστολές προς Θεσσαλονικείς για να τους πείσει.

2. Δέκα Θέσεις για το μέλλον της Θεσσαλονίκης

1. Ένα σχέδιο ανάπτυξης για τη Θεσσαλονίκη πρέπει να θεωρεί βασική παράμετρο του την αναβάθμιση της **ποιότητας ζωής των πολιτών**. Η ποιότητα ζωής στη Θεσσαλονίκη έχει αυτοτελή αξία και συνιστά το πρώτο κριτήριο για την αξιολόγηση οποιουδήποτε σχεδίου. Ποιότητα ζωής δεν είναι μόνον το κυκλοφοριακό και οι συνθήκες στάθμευσης, αλλά όλων το πλέγμα των κρίσιμων υπηρεσιών: Υγείας, πρόνοιας, εκπαίδευσης, πολιτισμού, αθλητισμού, ελεύθερου χρόνου κ.ο.κ. Μια αναπτυγμένη Θεσσαλονίκη είναι μια Θεσσαλονίκη ελκυστική και ανθρώπινη.
2. Άρα η ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης δεν ταυτίζεται με τα απολύτως αναγκαία μεγάλα έργα υποδομής, ούτε εξαντλείται στη διεκδίκηση και την ολοκλήρωση τους. **Από την άποψη αυτή, έργα, όπως το μέτρο και η υποθαλάσσια αρτηρία, αφορούν πρωτίστως την ποιότητα ζωής, ενώ έργα, όπως η Εγνατία, η εθνική οδός ΠΑΘΕ, το αεροδρόμιο, το λιμάνι και το σιδηροδρομικό δίκτυο, έχουν πιο άμεσες αναπτυξιακές επιπτώσεις στην αγορά και άρα στην οικονομία της Θεσσαλονίκης**. Αυτό αφορά ευθέως το πρόβλημα της απασχόλησης, των εισοδηματικών ανισοτήτων, της κοινωνικής ενσωμάτωσης ομάδων που κινούνται στα όρια του κοινωνικού αποκλεισμού κ.ο.κ.

3. Θεμελιώδης προϋπόθεση για οποιοδήποτε σχέδιο ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης είναι η **διοικητική χειραφέτηση της**. Δεν αρκεί να υπάρχει μία τοπική αυτοδιοίκηση α' και β' βαθμού που διεκδικεί και πιέζει. Πρέπει να μπορεί να προωθεί και να διαχειρίζεται το σχέδιο ανάπτυξης. Η μητροπολιτική διοίκηση της πόλης και η περιφερειακή συγκρότηση του κράτους πρέπει συνεπώς να ξεκινήσουν από εδώ.
4. **Μια πόλη που θέλει να έχει προοπτικές ανάπτυξης, πρέπει να μπορεί αξιολογεί τους ανθρώπους της, αλλά και να τους στηρίζει σε όλους τους τομείς.** Από την πολιτική μέχρι τον πολιτισμό και από την επιστήμη μέχρι τον αθλητισμό. Η αξιολόγηση των πολιτικών εκπροσώπων της πόλης γίνεται βέβαια δημοκρατικά μέσα από τις εκλογικές διαδικασίες. Αυτό όμως δεν συνοδεύεται πάντα από τη δυνατότητα πλήρους ενημέρωσης των πολιτών για όλα όσα αφορούν την πόλη, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να γίνει η βασική διάκριση ανάμεσα σε αυτούς που απλώς διεκδικούν και φωνάζουν και σε αυτούς που σχεδιάζουν και πράττουν. Πέρα δε της πολιτικής, σε όλους τους τομείς, η πόλη πρέπει να αποκτήσει μεγαλύτερο αίσθημα αυτοεκτίμησης βασισμένο στην καλή ενημέρωση για τις δυνατότητες και τα επιτεύγματα των ανθρώπων της.
5. Ένα μεταβιομηχανικό μοντέλο ανάπτυξης μπορεί να βασιστεί μόνο στο **διανοητικό κεφάλαιο**. Τα πανεπιστήμια, το ΤΕΙ και τα ερευνητικά κέντρα της πόλης δεν αρκεί να αναλαμβάνουν «υπεργολαβικά» και αποσπασματικά την μελέτη ή την υποστήριξη κάποιων θεμάτων. Οφείλουν να μετάσχουν στο συνολικό σχεδιασμό με επιστημονική ανεξαρτησία, αλλά και αίσθημα πολιτικής και κοινωνικής ευθύνης. Η σύνδεση πανεπιστημίου και πόλης ποτέ δεν ολοκληρώθηκε από την άποψη αυτή.
6. Ένα μεταβιομηχανικό μοντέλο ανάπτυξης βασίζεται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της πόλης που είναι ιστορικά δοκιμασμένα, σε συνδυασμό όμως με την ευρηματικότητα και την ευελιξία που απαιτεί η σημερινή εποχή. Οι **βασικές παράμετροι ενδογενούς ανάπτυξης είναι οι ίδιοι οι άνθρωποι με τις ικανότητες τους και η γη**, δηλαδή ο χώρος με τα χαρακτηριστικά του, από την γεωγραφική θέση και την γεωπολιτική θέωση, μέχρι την αγορά ακινήτων και τις υπεραξίες που αυτή παράγει. **Αυτό σημαίνει ότι είναι αναγκαίο να καλλιεργηθεί μια νέα επιχειρηματικότητα της Θεσσαλονίκης, όχι όμως μόνον οικονομική, αλλά και κοινωνική, πολιτική, επιστημονική και επικοινωνιακή.** Η Θεσσαλονίκη πρέπει να αποβάλλει κάθε παθητικό και ιδρυματικό χαρακτηριστικό και να γίνει πιο αισιόδοξη, πιο δημιουργική, πιο επινοητική σε όλα τα επίπεδα και σε όλους τους χώρους.
7. Καθοριστικό στοιχείο του σχεδίου ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης είναι η σχέση της με την Αθήνα. **Η Θεσσαλονίκη δεν πρέπει να ανταγωνίζεται, αλλά να «κατακτά» την Αθήνα.** Να κατακτά την αγορά της, τους μηχανισμούς της, το κοινό της. Να ταυτίζεται στη συνείδηση των κατοίκων του λεκανοπεδίου με μια καλύτερη ποιότητα ζωής, προϊόντων και υπηρεσιών. Καμιά επιχείρηση της Θεσσαλονίκης δεν μπορεί να αναπτυχθεί από ένα σημείο και μετά χωρίς να κατακτήσει την αγορά της Αθήνας. Το ίδιο κατ' αναλογία συμβαίνει με όλους τους τομείς. Κανένας επιστήμονας, καλλιτέχνης, δημοσιογράφος, επαγγελματίας κ.ο.κ. δεν μπορεί να αρκεστεί σε ένα ακροατήριο ενός εκατομμυρίου ανθρώπων, όταν μπορεί να απευθυνθεί σε όλο το εθνικό ακροατήριο με αφετηρία τη Θεσσαλονίκη.
8. Αναγκαία προϋπόθεση ενός αποτελεσματικού σχεδιασμού για το μέλλον της Θεσσαλονίκης είναι η **υπέρβαση των στερεοτύπων** που έχουν επιβληθεί τα τελευταία χρόνια. Δεν μπορούμε, για παράδειγμα, να θεωρούμε δεδομένο ότι η Θεσσαλονίκη είναι η μητρόπολις των Βαλκανίων την ώρα που συντελούνται εντυπωσιακές αλλαγές σε πολλές γειτονικές χώρες, όπως η Ρουμανία και η Βουλγαρία. Η τοπική, η περιφερειακή, η πανελλήνια, η ευρωπαϊκή, η βαλκανική και η μεσογειακή παράμετρος συγκροτούν όλες μαζί το πλαίσιο αναφοράς της Θεσσαλονίκης και προσδιορίζουν ταυτόχρονα την κλίμακα των μεγεθών μέσα στα οποία αυτή κινείται.
9. Όλες αυτές και πολλές άλλες παραδοχές μένουν χωρίς πρακτικό αντίκρισμα, όταν δεν συνδέονται με ένα **συγκεκριμένο εμβληματικό στόχο**. Τέτοιος στόχος ήταν η EXPO του 2008 και τώρα η διεκδίκηση της EXPO του 2012, σε συνδυασμό με τον εορτασμό των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της πόλης. Η Θεσσαλονίκη δεν πρέπει όμως να πέσει στο μεταξύ θύμα της δημοσιονομικής απογραφής, της μείωσης των δημοσίων επενδύσεων, της αμηχανίας στην προώθηση των δημοσίων συμβάσεων, της δυσλειτουργίας των μηχανισμών διαχείρισης του Γ' Κ.Π.Σ. και της κακής διαπραγμάτευσης για το Δ' Κ.Π.Σ. Εμείς στο ΠΑΣΟΚ έχουμε πλήρη συνείδηση των παραλείψεων και των καθυστερήσεων γύρω από ορισμένες βασικές υποδομές της πόλης. Έχουμε όμως και πλήρη συνείδηση των όσων έγιναν και των όσων βρισκόντουσαν στη φάση της προώθησης από την έρευνα και την τεχνολογία μέχρι και τον πολιτισμό και από την ενέργεια μέχρι τον αθλητισμό. Σημασία συνεπώς έχει ο καθένας στην πόλη αυτή να εισφέρει όπου μπορεί, όταν μπορεί και όσο μπορεί.
10. Είμαι ιδιαίτερα υπερήφανος για την πρωτοβουλία να διεκδικήσει η Θεσσαλονίκη την EXPO και βαθιά

απογοητευμένος από την εξέλιξη της προσπάθειας. **Το παράδειγμα όμως της EXPO δείχνει το δρόμο.** Ένα σχέδιο για τη Θεσσαλονίκη χρειάζεται όραμα, τεκμηρίωση, ευρεία συναίνεση εξωστρέφεια και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της πόλης. Χρειάζεται όμως και ισχυρή πολιτική υποστήριξη, όχι μόνο σε τοπικό, αλλά και σε εθνικό επίπεδο. Και μάλιστα στον υψηλότερο δυνατό βαθμό, δηλαδή από τον ίδιο τον εκάστοτε Πρωθυπουργό.

Σχόλια:

© Ευάγγελος Βενιζέλος 2006

Website by [Theratron](#)